

**El catalanisme catòlic a la Conca de
Barberà a través de l'epistolari de Mn.
Pau Queralt i Gaya (1903-1936)**

Josep M. Grau i Pujol

•
•
•
•

El catalanisme catòlic a la Conca de Barberà a través de l'epistolari de Mn. Pau Queralt i Gaya (1903-1936)

Josep M. Grau i Pujol

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà
cecb@tinet.cat

Resum: Presentació de l'epistolari personal d'un prevere de l'arxidiòcesi de Tarragona del primer terç del segle xx. És una mostra de l'extensió del regionalisme fora de Barcelona i de les relacions entre dirigents i intel·lectuals (religiosos i polítics), a través de les entitats que representen. També són significatives les connexions de Montblanc amb Barcelona (Francesc Cambó, Bonaventura Gassol, Lluís Nicolau d'Olwer i Enric Prat de la Riba), Vic (Jaume Collell), Girona (Josep Pou Batlle), Tarragona (Jaume Bofarull) i altres poblacions com Santa Coloma de Queralt, Cambrils i l'Havana.

Paraules clau: Lliga Regionalista, Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, catalanisme, Montblanc, llengua catalana, turisme, restauració monuments

Abstract: Presentation of the personal correspondence of a priest of the archdiocese of Tarragone in the first third of the 20th Century. This shows the extent of regionalism out of Barcelone and the relationships between intellectuals and leaders (religious and politicians), through the organizations that they represent. Besides, the connections between Montblanc and Barcelone (Francesc Cambó, Bonaventura Gassol, Lluís Nicolau d'Olwer, Enric Prat de la Riba), Vic (Jaume Collell), Girona (Josep Pou Batlle), Tarragone (Jaume Bofarull) and other towns as Santa Coloma de Queralt, Cambrils and l'Havana, are significant.

Keywords: Lliga Regionalista, Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, catalanism, Montblanc, catalan language, tourism, restoration of monuments

En les darreres dècades s'han anat recuperant biografies de personatges clau en la història de la Conca de Barberà i els preveres no n'han estat una excepció.¹ En aquest treball pretenem aportar noves notícies sobre Mn. Pau Queralt i Gaya (Montblanc, 1878 – Rojals, 1936), sobretot en pretenem recuperar l'epistolari, que actualment conserva la família d'impressors Requesens, del qual ja publicarem una part l'any 2010, concretament la referida amb l'illa de

Mn. Pau Queralt a
l'època que
realitzava la
restauració de
l'església de Sant
Miquel (foto al peu
del campanar.
Anys 1933-1936)

Cuba.² No és la nostra intenció repetir dades personals que ja l'any 1991 va donar a conèixer Francesc Badia i Batalla,³ sinó exposar les seves vinculacions amb Barcelona a través del catalanisme catòlic, sigui a través de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat o la Lliga Regionalista, i la defensa de la llengua catalana dins de l'església i en la política.

En total presentem 16 cartes, tretze de rebudes (1903-1936) i tres d'enviades (1903-1931).

La primera lletra és la que li escriu des de Vic el 1903 el canonge Jaume Collell Bancells,⁴ tot felicitant-lo per la seva recent ordenació sacerdotal i, a la vegada, excusant-se de no traslladar-se al Vilosell (les Garrigues) per predicar en les festes del centenari del naixement del bisbe d'Urgell, Josep Caixal i Estradé (nat al Vilosell el 1803, bisbe des del 1853 fins a la seva mort, el 1879). La causa argumentada és el cansament de les darreres prèdiques d'estiu i la necessitat de repòs (llavors tenia 57 anys). Mossèn Collell participà en campanyes patriòtiques i religioses per a la difusió de les celebracions del mil·lenari de Montserrat i del patronatge de la Mare de Déu o la restauració del monestir de Ripoll, també utilitzà la premsa (editada a Vic) com un instrument. En aquell moment s'unia el sentiment de catalanitat amb el catolicisme, era

el fonament del regionalisme (fe i pàtria) que permetria a molts cristians desvincular-se del carlisme.

En aquest context històric hem d'emmarcar dues cartes enviades a Barcelona el 1903 des de Tarragona pel mateix mossèn Pau, quan aquest encara era al Seminari Pontifici.

Les cartes números 14 i 15 les adreça a Ferran Agulló Vidal,⁵ primer secretari general que fou de la Lliga Regionalista (des de 1901) i també director del seu portaveu, *La Veu de Catalunya* (editat des del 1899 fins al 1936, tot i que amb algunes suspensions). El motiu de la tramesa postal era la proposta de l'edició d'un opuscle sobre la fonètica catalana del llatí en la pronúncia de les misses.

El text l'havia de redactar el doctor Josep Pou i Batlle,⁶ la idea era fer-ne un tiratge de cinc mil exemplars per repartir-los a les parròquies i seminaris catalans.

Segons els estudis de Borja de Riquer, la Lliga Regionalista, fundada el 1901, era més que un partit polític de la burgesia catalana. Entre les fites que perseguia hi havia una acció política reformista des de la legalitat per desplaçar el caciquisme dels ajuntaments i les diputacions i posar fi a la corrupció i ineficàcia de l'administració, alhora que reivindicava els drets de la nació catalana. Tant en les eleccions del 1901 com del 1903 es van oferir llocs als catòlics. La intenció del catalanisme era intervenir en el Parlament espanyol, omplir un espai polític que no oferia cap altre partit, en uns moments de recessió econòmica i crisi social (1898-1900). Els partits dinàstics al Principat, en dependre de la política centralista dels governs de Madrid, no podien assumir les reivindicacions econòmiques i culturals. Des de Madrid defensaven un capitalisme agrari especulatiu i eren contraris al desenvolupament industrial. A Catalunya entre 1901-1902 va augmentar l'atur i es va produir un enfrontament entre obrers i patrons; l'aparició de la Lliga, va sorgir amb la voluntat de reduir els problemes entre les classes socials. D'altra banda, la pugna entre Catalunya i el centralisme, era presentada com la voluntat de progrés dels catalans i el subdesenvolupament d'Espanya. El 1904 amb la sortida dels liberals i demòcrates de la Lliga, aquesta es va consolidar com a partit representant de la burgesia, que va substituir al partit conservador a Catalunya, propugnant un reformisme, però dins la monarquia, sense posar en qüestió els fonaments del sistema, i va optar per esdevenir un partit de govern.⁷

En el programa de la Lliga també figurava la recuperació de l'idioma propi, l'església també anava amb la mateixa direcció, així ho manifesta clarament la pastoral del bisbe Morgades del 1900, amb la predicació i l'ensenyament del catecisme en la nostra llengua. Foren moments clau d'activisme lingüístic. El 1906 se celebrà el Congrés de la llengua catalana, el 1907 es va fundar l'Institut d'Estudis Catalans i el 1913 es van dictar les Normes Ortogràfiques.⁸ En aquest ordre de coses, Mn. Pau Queralt va utilitzar sempre la llengua materna en les cartes.

La segona missiva rebuda (1910) que aportem, és la que li dirigeix Francesc Cambó i Batlle (Verges, 1876-Buenos Aires, 1947),⁹ és molt breu, però significativa de les relacions polítiques de Mn. Pau Queralt (carta núm. 2). Seguint amb la Lliga Regionalista, trobem la carta número 10, de l'any 1932, es tracta de la resposta de la Secció Femenina de la Lliga Regionalista sobre la consulta que mossèn Pau havia fet sobre com formar-ne una delegació a Montblanc. La seva constitució efectiva seria l'any següent.¹⁰

Les lletres 3 i 4 (1910) es refereixen a la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, entitat fundada el 1899 per Josep Torras i Bages en l'entorn de la Renaixença,¹¹ amb la intervenció del montblanquí Joan Poblet i Teixidor (Montblanc, 1877-1918). L'any 1910 el seu secretari, Josep Tarragó, va escriure a mossèn Pau per comentar-li la visita recent que diversos membres de l'esmentada associació feren al monestir de Poblet, segurament amb motiu de la celebració del I Aplec Excursionista Català, així mateix fa referència a la celebració de l'Onze de Setembre a Montblanc¹² i a la convocatòria d'un Aplec de la Lliga Espiritual a Tarragona que havia impulsat el canonge Jaume Bofarull.¹³ Aquest proposava l'ermita de la Mare de Déu de la Salut, però la junta de Barcelona trobava el lloc massa allunyat del centre urbà i mal comunicat. També es fa referència a la celebració d'un certamen literari. A causa del fort caràcter de mossèn Bofarull es demana actuar amb precaució per evitar recels, en aquells moments també es comunica la notícia del nomenament de conciliari

Una visita al polític Raimon d'Abadal i Vinyals, exiliat durant la dictadura del general Primo de Rivera a Alcalà de Xivert (Baix Maestrat). D'esquerra a dreta: Enric Pujadas, Albert Talavera Raimon d'Abadal, Mn. Pau Queralt i Ferran Chaparro.

a la Lliga Espiritual en la figura de Frederic Clascar.¹⁴ En una altra carta llegim la intenció del canonge Bofarull de crear una Lliga Espiritual pròpia a Tarragona, cosa que des de Barcelona no es veia viable i es va decidir que Clascar anés a Tarragona a fer una conferència i, a la vegada, s'entrevistés amb Bofarull per discutir i solucionar les qüestions plantejades.

També es fa referència a l'aparició d'una revista catòlica de caràcter catalanista; es recomana l'opinió d'Enric Prat de la Riba, Francesc Cambó i Ramon d'Abadal i Calderó (Vic, 1862-Rupià, 1945).

Hem de recordar que a Tarragona a inici del segle xx existí un nucli de catalanistes que fundaren diverses entitats d'esbarjo i editaren revistes, com per exemple: *Pàtria. Revista literària catalana il·lustrada* (1900-1908).¹⁵

El document número 5 data del 1922 i és un escrit que l'Ajuntament de Montblanc adreça al prevere Queralt per convidar-lo a integrar-se en una comissió per formar –a la vila ducal– una Societat d'Atracció de Forasters que hauria d'incentivar el turisme; els altres dos convocats a la reunió foren Lluís Sabaté Balcells, procurador dels tribunals (el seu germà Ramon era canonge a Tarragona) i Josep de Subirà i Feliu, metge aleshores a Montblanc. Segons llegim en la publicació tarragonina *La Cruz*, del dia 7 d'octubre de 1910 (núm. 3319), en aquell any s'havia creat a Tarragona una delegació de la SAF, n'era el president Ignasi Balcells i el secretari Joan Ruiz Porta. A Barcelona es fundà l'any 1908 i estava vinculada amb la Lliga Regionalista, el seu objectiu era potenciar el turisme a Catalunya i modernitzar el país; el 1910 adoptà el subtítol de Sindicat d'Iniciativa. El seu impulsor a la ciutat comtal fou Lluís Duran i Ventosa, regidor municipal. Segons els seus estatuts, una de les seves prioritats era la de facilitar als foraters notícies útils sobre les belleses naturals i artístiques de Catalunya i les illes Balears, i instar a l'acció de l'administració en matèria d'higiene, policia, serveis públics i fer propaganda. El seu secretari fou Manuel Ribé Labartra (Barcelona, 1878-1947). Editaren un butlletí que, entre d'altres monogràfics, reivindicà el passat romà de Tarragona o el medieval dels monestirs de Poblet, Santes Creus i Sant Cugat del Vallès. Fèlix Duran Cañameras dedicà el 1924 un número especial (el XLIV), amb profusió de fotografies, a Montblanc.¹⁶ A Reus el SIT es creà el 1926, el 1931 es formà la Junta Provincial de Turisme de Tarragona i el 1933 la Generalitat de Catalunya creà un Patronat de Turisme d'àmbit nacional. El 1921 a Tarragona se celebrà el II Congrés de Turisme de Catalunya.

Continua una carta del 1931 de Pere Pujol Casademont, director de l'*Àlbum Meravella*, en la qual demana al reverent Queralt el text del peu de fotografia del castell de Solivella. Hem consultat el quart volum de l'*Àlbum Meravella*, editat per la Llibreria Catalònia, sota el patronatge del Centre Excursionista Barcelonès, i la fotografia del castell de Solivella provinent de l'Arxiu Mas de Barcelona és a la pàgina 154. Aquesta obra, a més de la Conca de Barberà (p. 129-166), conté les comarques del Camp de Tarragona, el Priorat, les Terres de l'Ebre i la Segarra (que inclou Santa Coloma de Queralt); els textos són de Sanç Capdevila, Cèsar Martinell, Josep Iglésies, Lluís Solé Sabarís, Fèlix

Duran Cañameras i Pau Font de Rubinat. Les fotos de Lilla són de Català Pic de Valls, les de l'Espluga de Francolí de Lluís Carulla i J. Jornet, les de Poblet d'A. Bergadà i el Centre de Lectura de Reus.

La sisena lletra és la que tramet el Sindicat Agrícola de Cambrils sol·licitant informació de la paperassa que s'ha de presentar a Barcelona per demanar la creació d'una escola catalana en aquella vila costanera i la recomanació a Lluís Nicolau d'Olwer.¹⁷

La vuitena i setzena carta van relacionades amb les declaracions fetes pel polític selvatà Bonaventura Gassol¹⁸ en contra seu en un míting del 1931 sobre la dictadura de Primo de Rivera, una és col·lectiva i enviada per un grup d'amics de Santa Coloma de Queralt en suport a la seva persona i l'altra és la invitació a rebatre les infundades acusacions en públic. L'any 1930 amb motiu de l'homenatge que la seva vila nadiua li tributà, Mn. Pau Queralt, en companyia d'Albert Talavera, Sebastià Xalapeira, Joan Baldrich i Pere Pons, s'havia desplaçat des de Montblanc a la Selva del Camp per adherir-s'hi (vegeu la nota que publica *Aires de la Conca* –AC– (26 de setembre de 1930). posteriorment (el 26 de desembre de 1930) Gassol assisteix al Centre Català de Montblanc en un altre homenatge en record del poeta Ignasi Iglésies (AC, 10 de gener de 1931); per tant, no hi havia hagut entre ells cap enfrontament anterior. Els atacs del republicà contra Queralt es responen des del mateix setmanari amb dos contundents articles un amb el títol «Miting zoològic contra *Aires de la Conca*» (AC, 7 de novembre de 1931) i «Lletra de Mn. Pau Queralt a Ventura Gassol» (AC, 21 de novembre 1931).

18 de juny de 1992. El P. Abat de Poblet, Maur Esteva, entrega l'autorització per a retirar les despulles de Mn. Pau Queralt del Monestir, a Ramon Requesens Queralt, en presència de Mn. Àngel Bergadà, Plebà de Montblanc.

Les darreres lletres que hem transcrit versen entorn del patrimoni artístic de la Conca. L'onzena (1935) és la que li envia el patrici Eduard Toda Güell (Reus, 1855 – Poblet, 1941) amb notícies sobre el monestir de Poblet.¹⁹ En la tretzena (1935), els Amics de l'Art Vell de Barcelona²⁰ li notifiquen la concessió d'un ajut per a la restauració de la façana romànica de l'església de Sant Miquel de Montblanc.²¹ L'última carta rebuda, la dotzena (1936), és de caràcter familiar, la tramet el seu nebot Roger Queralt des de Cuba, on treballava d'impressor. La manca d'espai no ens permet comentar amb més detall altres aspectes que apareixen en la correspondència, però esperem que serveixi per completar el coneixement del pensament i de l'obra de Mn. Pau Queralt, un home d'església però també de país, que va patir amb el sacrifici de la seva vida les lluites ideològiques i les intransigències de la violència incontrolada en l'esclat de la Guerra Civil dins la II República.

Notes

- (1) L'edició de diccionaris biogràfics locals és un mitjà útil, tal com s'ha fet a Montblanc o a l'Espluga de Francolí, però també seria molt interessant disposar-ne d'un de caràcter comarcal. També els martirologis han estat una eina utilitzada, especialment per Mn. Àngel Bergadà.
- (2) «Epistolari entre Josep Conangla i Fontanilles des de l'Havana (Cuba) i Mn. Pau Queralt i família de Montblanc (1919-1933)». *Aplec de Treballs*, 28 (2010), p. 89-102.
- (3) «Un clergue català injustament oblidat, Mossèn Pau Queralt i Gaya de Montblanc». Dins: *Anuari 1989*. Tarragona: Societat d'Estudis d'Història Eclesiàstica Moderna i Contemporània de Catalunya, 1991, p. 53-63.
- (4) Jaume Collell (Vic, 1846-1932) fou un destacat eclesiàstic que milità en el moviment catalanista. Fou un dels convocants de l'Assemblea de Manresa de 1892. Fundà i/o dirigí, entre d'altres, les capçaleres vigatanes: *Veu del Montserrat* (1878-1902), *Revista Catalana* (1889), *Gazeta Montanyesa* (1905-1914) i *Gazeta de Vich* (1914). La bibliografia sobre aquesta figura és prolífica, Joan Requesens Piquer ha tingut cura de la publicació d'escrits del canonge Collell a Vic: *Jaume Collell i la llengua catalana: selecció de textos* (1994) i *Escrits polítics* (1997), a més de diversos articles apareguts a *Ausa* i *Anuari Verdaguier*, com per exemple: «Jaume Collell i Bancells, publicista». *Ausa*, vol. 19, núm. 144 (2000), p. 35-54. Obres de Benjamí Montserrat Satorre són: «Jaume Collell i el catalanisme catòlic». *Afers*, vol. 18, núm. 44 (2003), p. 93-105 i «Premsa catalanista catòlica, mossèn Collell i la *Veu del Montserrat*». *Cercles. Revista d'història cultural*, 6 (2003), p. 172-186. També són de destacar els treballs: ANGLADA, Joan. *El canonge Jaume Collell, el periodista, el catalanista*. Vic: Patronat d'Estudis Ausonencs, 1983. JUNYENT RAFART, Josep. *Jaume Collell i Bancells: Les campanyes patriòtico-religioses (1878-1888)*. Vic: Patronat d'Estudis Ausonencs, 1990. JUNYENT RAFART, Josep. «Jaume Collell i Bancells, publicista». *Ausa*, vol. 19, núm. 144 (2000), p. 35-54.
- (5) Advocat, poeta i periodista, nat a Sant Feliu de Guíxols el 1863 i mort a Santa Coloma de Farners el 1933.
- (6) Filòsof nat a Girona el 1868, col·laborador del *Diccionari Català-Valencià-Balear* d'Antoni M. Alcover i redactor de la revista gironina *Vida* (1902).
- (7) RIQUER, Borja de. *Lliga Regionalista: La burgesia catalana i el nacionalisme (1898-1904)*. Barcelona: Edicions 62, 1977. Per a una nòmina dels elements més destacats en aquest moviment cal consultar l'obra: COLL, Joaquim; LLORENS, Jordi. *Els quadres del*

primer catalanisme polític, 1882-1900. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000.

(8) Per ampliar la temàtica de l'idioma és imprescindible la consulta de l'obra: GRAU MATEU, Josep. *La Lliga Regionalista i la llengua catalana (1901-1924)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006.

(9) Sobre aquest personatge hi ha nombrosos estudis, cal esmentar: CAMBÓ, Francesc. *Memòries (1876-1936)*. Barcelona: Editorial Alpha, 1981. JARDÍ, Enric. *Cambó*. Barcelona: Pòrtic, 1995.

(10) MAYAYO ARTAL, Andreu. *La Conca de Barberà (1890-1939): De la crisi agrària a la Guerra Civil*. Montblanc: Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, 1986, p. 321-322. En aquest volum també s'aporten els resultats de les diferents eleccions de l'època i el pes de cada partit a la Conca.

(11) AULET, Jaume. «La fundació de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat». *Serra d'Or*, 379-380 (1991), p. 43-46.

(12) Sobre les celebracions d'aquesta efemèride en l'àmbit català us remetem a l'obra: ANGUERA, Pere. *L'onze de setembre: història de la diada, 1886-1938*. Barcelona: Centre d'Història Contemporània de Catalunya/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. Precisament en aquest estudi llegim que l'any 1917 Mn. Pau Queralt, des de Montblanc, va enviar una ofrena floral al monument de Rafel Casanova a Barcelona amb motiu de la diada nacional (p. 197).

(13) Mn. Jaume Bofarull Cendra nasqué a Valls el 2 de juliol de 1873. S'ordenà sacerdot el 1898. El 1908 esdevingué membre de la Comissió del VII Centenari del Naixement de Jaume I, que el 1909 a través de l'Ateneu de Tarragona celebraria un Certamen científic-literari, del qual en seria jurat (*Diario de Tarragona*, 8 de novembre de 1908). El 1914 fou nomenat director del Museu Diocesà de Tarragona (*La Veu de Tarragona*, 29 de novembre de 1914). Fou corresponent de l'Acadèmia de la Història de Madrid i de la Comissió Provincial de Monuments de Tarragona. Dirigí el *Butlletí* de la Real Societat Arqueològica Tarraconense (1922-1929). El 1931 traduí al català l'obra d'Isidre Gomà: *La família i l'educació cristiana*. Finà a Tarragona el 3 de febrer de 1932. Sobre aquest canonge vegeu la nota: LLORENS I GRAU, Josep. «Setanta anys de la mort de mossèn Jaume Bofarull». *Diari de Tarragona*, 4 de febrer de 2002, p. 60. També la necrològica apareguda al *Butlletí* (de la SAT de Tarragona), 40 (1932), p. 70-75.

(14) Sobre aquest eclesiàstic (Santa Coloma de Farners, 1873-Barcelona, 1919) us remetem al treball: FIGUERAS CAPDEVILA, Narcís. «Frederic Clascar (1873-1919)». *Quaderns de la Selva*, 11 (1999), p. 261-272. I als llibres: MAS I SOLENCH, Josep M. *Frederic Clascar i Sanou*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. MASSOT MUNTANER, Josep. *Escriptors i erudits contemporanis: cinquena sèrie*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.

(15) QUINTANA MARÍ, Antoni. *El Centre Recreatiu Catalanista «Las Quatre Barras» de Tarragona (1899-1903)*. Tarragona: Diputació de Tarragona, 1992. Costafreda, Mercè. *Orígens del catalanisme a Tarragona (1900-1914)*. Tarragona: Diputació de Tarragona, 1988.

(16) VIVES REUS, Antoni. *La societat civil davant el turisme: història del Sindicat d'Iniciativa i Turisme de Tarragona (1910-2010)*. Tarragona: URV, 2010 (tesi doctoral).

(17) Disposem d'un inventari del fons d'aquest escriptor i polític català (Barcelona, 1888 – Mèxic, 1961), mitjançant el qual sabem que hi ha cinc cartes de Mn. Pau Queralt datades entre 1928-1936. VILA, Montserrat; MOLAR, Joan. «El fons Lluís Nicolau d'Oliver de l'Arxiu de l'Abadia de Montserrat». *Llengua i literatura*, 8 (1997), p. 437-471.

(18) Ventura Gassol (la Selva del Camp, 1893 – Tarragona, 1980) fou conseller d'Instrucció Pública (abril 1931 – novembre 1932) i de Cultura (desembre 1932 – desembre 1936) de la Generalitat de Catalunya.

(19) La bibliografia sobre aquest mecenes és extensa, entre les aportacions més recents destaquem el llibre: GONZALVO BOU, Gener. *Eduard Toda i Güell (1855-1941) i el salvament del monestir de Poblet, a través del seu epistolari*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.

(20) Sobre la trajectòria d'aquesta associació vegeu el llibre: MARTINELL, Cèsar. *Amics de l'Art Vell: els sis primers anys, 1929-1935: memòria realitzada per l'entitat des de la seva fundació fins avui*. Barcelona: Pere Bas i Vich, 1935.

(21) Malauradament la Guerra Civil impedí realitzar les obres de millora projectades, sobre la restauració d'aquest temple disposem de la monografia: FUGUET, Joan; MIRAMBELL, Miquel. *L'església de Sant Miquel de Montblanc i el seu teginat*. Valls: Cossetània, 2007.

Apèndix documental

Cartes rebudes

1. Senyor Don Pau Queralt

Montblanc

Vich, 26 de agost de 1903.

Molt apreciat senyor meu:

En primer lloch plau-me dar-li la més complida enhorabona per haver arribat feliçment a l'estat sacerdotal. Déu li dé molts anys de vida per poder celebrar la Santa Missa y en ella recordi's alguna vegada de aquest capellà de Vich que's va fent vell y està ben pobre de mèrits y virtuts. Li agrahesch la bona intenció en fer-me saber les petites discòrdies y baralles de campanar, que s'han mogut ab motiu de les festes que es preparan a Vilosell. Per altre conducte n'he tingut també notícia, y últimament he escrit al canonge [Francesc] Garcia qui em digué que no vol pas o no pot anar-hi a predicar.

Jo he escrit a [Antoni] Prenafeta que tampoch puch anar-hi, perquè prescindint de les coses dalt indicades, me trobo rudit de fatiga per causa de les darreres campanyes de predicació de juliol y agost que han sigut excessives per mi. Aixís és que necessito llarch descans. Per lo demés, no són d'extranyar certes rivalitats en coses de poble, perquè ja diu lo adagi, que allà ahont hi ha homes, hi ha misèries. Vosté és jove y ja anirà aprenent per experiència, lo que convé es saber fer-se superior a totes les mesquineses y treballar sempre ab la mira posada molt per amunt, és a dir rectificar a cada moment la intenció, endreçant-ho tot a la major glòria de Déu y conseqüent profit de la nostra ànima. Tot lo demés que no vage encaminat a açò, és foch de falles. Quan se porta un ideal ben arrelat, no's fa cap cas de les humanes mundances. Recordes de aquella lletreta tan hermosa de Santa Teresa [de Jesús]: *Nada te turbe*, que és una maravellosa recepta per viure tranquil.

Saludi als bons companys de exa terra y vosté mani a son afectíssim servidor,

Jaume Collell, prevere.

2. Barcelona, 14 d'abril 1910.

Senyor Don: Pau Queralt, prevere

Montblanc

Respectable senyor meu: Amb molt gust he rebut la carta de vostra expressió felís del seu patriotisme. També he acullit les seves observacions, que immediatament he posat una a la tasca per a organitzar la propaganda de que'm parla.

Aprofito ab plaher aquesta ocasió de contraure relació ab vosté, oferint-me a les seves ordres, amich y afectíssim seu servidor

Que sa mà besa

F[rancesc] Cambó

Carrer Girona, 18, 1er.

[Observació: La carta du impresa la corona del Regne d'Espanya i el nom: «*Diputado a Cortes por Barcelona*».]

3. Barcelona, 14 de setembre 1910.

Reverent mossèn Pau Queralt

Montblanch

Distingit amich:

Molt me plau rebre lletra vostra, per la simpatia que m'inspirau y pel temperament que trasllueu, creyeu que sento altament de no haver-vos tingut llarga conversa, en la nostra anada a Poblet, però que hi voleu fer-hi, la feyna de secretari és tant fatigosa y sobretot tant poch plahenta, que un hom sols pertany a l'entitat y sembla que no pugui tenir el dret a fruhir de l'excursió o de l'acte que's celebra, com els altres companys, a Poblet com en d'altres llocs que he estat ab la Lliga, no he tingut un rato meu, a Poblet no'l vaig visitar, no'm moguí del temple y del claustre (sort que ja l'havia visitat tres voltes), dich jo aquest preàmbul, perquè hauria gaudit haver conversa vostra, perquè sempre entre amichs y companys de les mateixes idees, se fruheix al comunicar-se els sentiments. Al dia que la Lliga, me deixi lliure y pugui retornar a les meves aficions excursionistes, espero venir a Montblanch, puig tinch per desitj seguir les serralades de Prades y Ciurana, encar no vistes y allavors, ab més repós conversarem ab els bons amichs d'aqueixa, suposo que fareu l'obsequi d'entregar les incloses ratlles a l'amich [Joan] Poblet [i Teixidor].

Celebrem molt que fèssiu la commemoració de l'11 de setembre, llàstima que no tothom respongués als nostres desitjos per aprofitar aqueixa nota catòlica-nacionalista. Parlem de Tarragona. Heu fet rebé d'enviar-me la lletra contenint aquells tochs referents a la persona de mossèn [Jaume] Bofarull, la vostra lletra solament l'he llegida jo, perquè a voltes és bó evitar algunes interpretacions esdevingudes equivocades segons

qui la llegeix, per lo tant, lo que dieu, veig que és fidelment lo que retrateu les lletres de mossèn [Jaume] Bofarull, sobretot lo relatiu a rezelós y per lo tan s'ànima no es pot esplayar ab ample volada; sentiria que les indicacions fetes a l'amic Joan Poblet [i Teixidor] en ma última, servissin a l'interessar-vos vosaltres prop de mossèn [Jaume] Bofarull, perquè aqueix bon amich creyés que jo me valia dels de Montblanch perquè admetés l'acte de propaganda ab intervenció de elements dels diferents camps catalanistas. Vós dich això perquè mossèn [Jaume] Bofarull, a l'indicar-li l'idea de que assistissin representants, me contestà que l'acte podria ser íntim entre els de Tarragona y nosaltres, lo que m'ha confirmat lo vostre indici y per lo tant ab molt menys motiu m'atreviria a indicar-li jo res respecte al doctor magistral.

Ab la meua última, demanava varis detalls a mossèn [Jaume] Bofarull per redactar la fulla de propaganda y ja li deya que fins passades les festes de Santa Tecla no'm contestés, perquè aixís estaria més per l'assumpte del certamen. Dech contestar-vos que fou ell qui proposà la data de les festes per fer l'inaugural y que ell mateix me diu seria mellor aplassa-la; li he contestat que estem a la seva disposició y a ser posible es podria celebrar el 30 de octubre, prego caralment, tant a vós com a l'amich [Joan] Poblet [i Teixidó] que procureu de totes maneres no contradir a mossèn [Jaume] Bofarull per a no contestar a vosaltres, tot ho trobarem bé y donada la manera de ser d'ell, més val que siga a son gust, desitjo solsament que m'envii el programa y nosaltres fer la propaganda.

Mossèn [Jaume] Bofarull me diu d'enclavar la Lliga en l'ermita de la Salut, que crech és a les afores de la ciutat, y això me sembla una equivocació, porque la gent volen comoditat, per assistir als actes, si en parreu sense fer referència a mi, feu-li veure l'inconvenient de la cosa.

Com podeu endevinar del meu temperament, sols desitjo lligar y may crear rezels y per lo tant que may mossèn [Jaume] Bofarull pugui pensar que volem fer-ho al nostre gust ab molèstia personal per ell. Una bona nota, ahir estigürem a casa del senyor bisbe a proposar-li conciliar y com teniam alguna temensa per la seva aprovació, us dich que és una bona nova, el conciliar de la Lliga Espiritual és mossèn Frederic Clascar, encar no hem fet públich y esperem fer-ho dintre alguns dies, creiem que farà bon efecte.

Respecte al setmaner vós aconsello que ho conteu a n'en Prat de la Riba, que és més de la nostra corda que en [Francesc] Cambó, en qüestió religiosa de color catalanista, no crech que aqueix últim pugui convenir, y en qüestions d'aquesta mena, és necessari sentir-les, tan en Prat [de la Riba] com l'Abadal, són els més indicats. Referent la sortida de [La] *Renaixensa*, fou una lamentable equivocació, sigué antipàtica perquè es vegé que era manllevat el nom, y l'esperit no era

el de la significació que portava. *La Renaixensa* si tornés a sortir, crech que tindria de ser ab el seu criteri propi, tots els companys la veuen la conveniència de surtir un semaner dels ideals Déu, Pàtria, però no s'ovira el com.

Referent als Aplechs, tampoc nosaltres hi intervinguerem oficialment, però si al principi li donarem algun escaient casch a últim hora hi entrarem altres elements y pensarem que era un medi de propaganda intervenir-hi la visita y dar segell montserratí als aplechs, del resultat n'estem bastant contents, donat el breu temps de que disposarem, que es precís que nosaltres intervinguem, més sovint en qüestions catòliques, perquè llavors sembla que solsament hi ha els carlins que sigan catòlics. Espero la vostra y sabeu que teniu un ver amich
Joseph Tarragó.

4. Barcelona, 12 novembre 1910.

Senyor Don Pau Queralt, prebere,
Montblanch

Mon distingit amich:

Suposo que rebereu la meua del 14 de setembre, en la qual vos parlava lligament de l'acte de Tarragona y de la mateixa manera que vos esperau noves meves y jo esperava les vostres; Mossèn [Jaume] Bofarull no m'escribia tampoc fins que jo li dugui una postal que'm contestà, dient-me les dificultats y destorbs que trobava per l'establiment de una Lliga per Tarragona, de manera que me sembla serà cosa llarga a esperar. El motiu d'escriure-vos avuy és qualcom relacionat amb aquesta qüestió, però jo voldria que vós ho escarbotéssiu fins allà ahont puguéssiu y sense molèstia per ningú y sense que el meu nom eixís. Mossèn [Jaume] Bofarull considera en molt al nostre consiliari el doctor [Frederic] Clascar com ho he pogut veure en una felicitació que li dirigí, donchs si vós per exemple féssiu veure a mossèn [Jaume] Bofarull lo convenient que fora que mossèn [Frederic] Clascar vingués a Tarragona a donar una conferència que bé podria ser la mateixa que ens donà a nosaltres «La nostra espiritualitat» que fou una esplèndida exposició del seu pregon pensament y aqueix acte lligar-lo ab la vinguda de nostra Lliga a Tarragona, ¿Què vós en sembla?

Altre qüestió: vós que veyeu la necessitat de la publicació de un periòdich dels nostres ideals y que segons en carta vostra estàveu disposat a escriure a vàries personalitats sobre això, jo vós convido que ho feu avuy a mossèn [Frederic] Clascar, fent-li veure la necessitat d'orientacions que en les comarques se presenten, mossèn [Frederic] Clascar també la sent aqueixa qüestió, però li sembla difícil la publicació, si de fora a Barcelona l'encoratjan, potser serà més factible, ell avuy diu que tenien de fer ademés de l'ideal Déu y Pàtria, cultura religiosa

perquè els conflictes que estan venint trobaran descuidats als catòlics. El seu objecte és fer conferències quan se presentí la ocasió, però me sembla a mi, que coix això, perquè la gent se té de preparar per oir y fer-se seva la idea nova y además és precís que se escampi per arreu. Jo veig la necessitat de que el nostre *Montserrat* torne a eixir sent una revista de alt pensament y digna de la cultura, si mossèn [Frederic] Clascar s'ho posés a executar potser assoliríam gran influència.

Suposo que endevinareu el perquè no en parlen de seu a n'aquestes qüestions, perquè llavors no tindria la forsa que es necessita y además ja n'he parlat ab ell, ara manca que altres empenyin.

El dia 20 celebrarem la nostra visita espiritual a la capella del senyor bisbe y ell serà celebrant de la missa. Vós sembla bé aqueixa intervenció? Molts recorts a l'amich Joan Poblet [i Teixidor].

Que no li estranyi que no li escrigui perquè també la feyna m'apreta y vós sabeu que teniu un casal aquí

[Observacions: Darrere de la carta en llapis s'hi anota: «Direcció del doctor Frederich Clascar: Casa de la maternitat, les Corts de Sarrià (Barcelona). La carta és escrita en paper oficial i amb l'anagrama de la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat (Baixada de Santa Eulària, 3 principal, Barcelona)».]

5. Reverent Don Pau Queralt Gaya

Present [Montblanc].

A petició de la Societat d'Atracció de Forasters de Barcelona, sol·licitant a invocació de les condicions d'aquesta vila, principalment per la vàlua històrica, lo nomenament d'una comissió especial que juntament amb la corporació municipal fomenti 'l Turisme; l'Ajuntament de la meua presidència, en sessió de data 28 del mes passat va acordar la designació dels individus que han de compondre dita comissió, recayent en don Lluís Sabaté Balcells, Don Josep de Subirà Feliu i en vós.

De l'incert de la designació n'és d'esperar l'eficaz resultància de la bella i atractiva obra que la benemèrita entitat ens proposa.

Déu vós dongui molts anys de vida.

Montblanc, divuit d'octubre de mil nou-cents vint-i-dos

J[oa]n Poblet [Civit]

[Observació: En el paper hi ha el segell de l'alcaldia de Montblanc i imprès l'escut i el mateix nom.]

Vós saluda, afectíssim servidor i amic

[Observació: En el llibre d'Actes de l'Ajuntament de Montblanc de 1921-1922 (fs. 87v-88) del 28 de setembre de 1922, es llegeix una carta enviada per la Societat d'Atracció de Forasters de Barcelona: «*Dada la situación de esta población [Montblanc] y de su importancia historica, se forme una comisión especial que juntamente con el*

ayuntamiento, fomento el turismo y cuya comisión se componga de personas versadas o que entiendan en historia y arte». Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (Fons Municipal Montblanc, sign. 15.4).]

6. Cambrils, 13 de setembre de 1930.

Benvolgut senyor i amic:

Per dues o tres vegades el senyor mestre senyor Haro, que vàrem fer-li la visita lo dia de San Jaume a fi de que, si fos possible, el recomenés el vocal de la comissió de cultura senyor Nicolau d'Olwer, quedan encarregat vostè de donar-nos dades per la classe de documentació que devia presentar-se, m'ha preguntat si havia tingut notícies seves ja que sols crec que falten alguns dies per sol·licitar un dels llocs de les escoles catalanes, li agrairia moltíssim si és que el pugui complaure amb la seva recomanació, escrigui diens lo què.

Afectíssim seu servidor i amic,

[signatura il·legible]

[Observació: El full és imprès amb el nom: «*Sindicato Agrícola de Producción*».

El nom esmentat és el del mestre de l'escola primària de Cambrils Gonzalo de Haro Vicioso, que va treballar en aquesta vila des de l'octubre del 1921 i entre 1936-1938 va dirigir l'escola graduada de Cambrils. Agraïxo aquesta informació a Montserrat Flores, directora de l'arxiu municipal de Cambrils.]

7. Barcelona, 22 gener de 1931.

Mossèn Pau Queralt

Montblanc

Benvolgut amic:

Convindria que posséssiu sota les fotos gravades ja, que acompanyo, una notícia d'un parell de ratlles referent a l'objecte presentat, tota vegada que no he trobat cap referència enlloc i no sé que posar-hi. Per exemple: antiga casa senyorial... que pertenesquè a la noble família... té uns interiors... és digne d'esmentar per tal cosa o tal altra o per la seva arquitectura, etc. És situada...

Tot el demés pertanyeixent a la Conca i Montblanc, és ja a la impremta a punt d'entrar a màquina.

També em convindria em diéssiu si el gravat, la còpia del qual us acompanyo, és el castell de Solivella en els seus bons temps. Sense pensar-m'hi gaire vaig trobar aquesta foto a un arxiu de Barcelona i la vaig fer gravar.

Naturalment que més arruïnat deu ésser ara, però tant se val, si

veritablement és el castell de Solivella, com em sembla, el publicaré, doncs tinc espai reservat ja i el gravat com us dic és fet.

Hi podrieu posar dues o tres ratlles explicatives, si no us vingués malament, referent a la seva situació, el que representava, etc.

Puc confiar de rebre-ho per retorn de correu tota vegada que tot està en màquina?

Afectuosament,

Pere Pujol [i Casademont]

[Observació: La carta és escrita en paper imprès de l'emissor amb l'epígraf: «Organització de l'*Àlbum Meravella*, llibre de belleses naturals i artístiques de Catalunya amb seu a la via Corts Catalanes 553 de Barcelona.»

Hem consultat l'*Àlbum Meravella* i a la pàgina 154 el text que hi figura és el següent: «Aspecte de la robusta obra gòtica d'aquest castell, avui enderrocada del tot. Fou estada senyorial de l'antiga i noble família dels Llorach.»]

8. Santa Coloma de Queralt, 8 de novembre de 1931.

Mossèn Pau Queralt, prevere

Montblanch

Distingit amic:

Acabo de llegir a la premsa, la vostra lletra adreçada al senyor Ventura Gassol [i Rovira], conseller de la Generalitat [de Catalunya].

No vaig assistir al meeting a que feu referència i per tant no vaig escoltar les al·lusions que reposteu, més si són certes com suposo -doncs us conec prou per saber que no manqueu a la veritat- protesto enèrgicament contra les mateixes. Jo que he pertanyut a Estat Català, en quina organització ocupava un lloc d'honor, que he conspirat i fet propòsits que he cotitzat i fet cotitzar, que m'he sacrificat en persona i en interessos (ço que no em doldrà mai) que com vós -no he permès mai que el meu nom figurés en les llistes del partit U[niÓN] P[atríotica], sóc testimoni feient de la vostra actuació per Catalunya i a favor de presos, perseguits i exiliats i sento en lo més pregón de la meua ànima, la tristor de veure com la memòria no constitueix precisament la característica dels que volen tenir l'exclusiva del patriotisme i la puresa política i expedir-ne patent, entre els assistents al dit meeting, segurament que no n'hi mancaven que ja han pertanyut a tots els colors polítics i religiosos i que no dubtaren donar llurs noms a l'U[niÓN] P[atríotica] i en servir la dictadura [de Primo de Rivera].

No és suficient però qu'ells atribueixin les virtuts que neguen als altres; tots ens coneixem. I si algún dia s'escriu una anecdòtica dels temps de la dictadura, poquíssims dels que ara tant gallegen, podrin presentar la vostra executòria nobilíssima.

Em plau fer-vos expontàniament aquestes manifestacions, de les que podreu fer l'ús que us sembli millor i em repeteixo afectíssim amic, que us estreny la mà,
S[antiago] Mundi Barceló [metge].

9. Santa Coloma de Queralt, 23 de novembre de 1931.

Reverent ciutadà

Pau Queralt

Montblanch

Honorable senyor:

Els qui sotscriuen, considerant injusta la campanya portada a cap contra vós i dignes companys vostres, per elements que lluny de reconèixer la valuosa cooperació que tan acertadament portàreu a cap per la causa catalana i de quina Catalunya tart o d'hora tindrà que agrahir-vos, protesten per tan vil maniobra que amaga vergonyosos mòvils de partit.

Veuriem amb gust se celebrés aquí a Montblanch un acte de desgreu a vós i als nostres companys, al qual vós anunciem des d'ara la nostra assistència.

Devotament vos saludem amb el major apreci,

Ramon Llorens,

Albert Tudó

Josep Vidal Balcells

Josep Bergadà

Robert Balcells

Manuel Balcells

Salvador Llorc

Josep Maria Segura

Joaquim Pavia

10. Barcelona, 12 d'abril de 1932.

Reverent Mossèn Pau Queralt, prevere

Montblanc

Reverent senyor:

Hem rebut la seva lletra i respecte la mateixa plau-nos contestar-li que veuriem amb molta satisfacció la creació de una Secció Femenina de la Lliga Regionalista a Montblanc, a qual efecte ens oferim des d'aquest moment per tot açó que poguem ésser-los-hi de utilitat.

La Secció Femenina de la Lliga no té reglament especial, car segueix en tot l'orientació de la Lliga. Al constituir-se fèrem un manifest, del qual us remeto uns quants exemplars (document 1) i tot seguit tractàrem de buscar sòcies mitjançant el treball personal de cada una de les

individues de la comissió, per fulles de propaganda, com les adjuntes (document 2) que entreguem personalment o enviem amb la carta (document 3).

Creiem que per l'organització de la Secció femenina a Montblanc, fora convenient agrupar a unes quantes senyores adictes a la Lliga (podrien ser les esposes o familiars dels homes de la Lliga a Montblanc) i exposar-los-hi la necessitat de crear una Comissió organitzadora per a treballar per a atreure a les files de la Lliga la major quantitat de dones possible.

Si vostè creu que una vinguda nostra a Montblanc per a canviar impressions i orientar un xic a les senyores, pogués ésser d'utilitat, no té de fer més que indicar-nos-ho i ens posarem d'acord per a venir el dia que els vagi millor a explicar-los la nostra organització, amb el ben entés que ens interessa que la reunió tingui un caire de conversa, res de conferència ni de miting.

A Barcelona quedem sempre a la seva disposició: de 7 a 9, som tots els dies a l'oficina, però si els interessés podríem posar-nos d'acord per a fixar una hora convenient.

Seu servidor que besa sa mà,

Per la comissió organitzadora,

F[rancesca] B[onemaison] vídua Verdaguer, Jasinta A. Rius, vídua Nadal.
[Observació: La carta és mecanografiada en paper imprès de la Lliga Regionalista (Secció Femenina, Via Laietana, 28, 5è B). Els documents que s'esmenten no s'han conservat.]

11. Poblet, 19 desembre 1935.

Molt estimat mossèn Pau

Molt bé, molt bé: gran pensada la de vindre aquí diumenge pròxim amb el senyor Plebà [Mn. Dalmau Llebaria Torné] i'l vostre amic.

És sempre a taula on es pensa millor i s'arreglan més bé les coses. Així ho farem amb la capella dels comtes d'Urgell que cuidarà Montblanc. Y vos contaré, com extra, la història del descobriment d'un tresor pobletà que acaba de fer-se en un poblet de Lleida.

Encantat del nomenament de l'amic [Albert] Talavera [Sabater] per la Comissaria de Tarragona [de la Generalitat de Catalunya]. Així tindrem al pare alcalde.

Fins a la vista, vostre afectíssim amic,

E[duard] Toda [i Güell].

[Observació: El paper és imprès amb les lletres: «Patronat del monestir de Poblet. Presidència».]

El sacerdot Mossèn Pau Queralt i Gaya en època de joventut.
(Totes les fotografies que s'inclouen en aquest treball són de l'arxiu de la família
Requesens de Montblanc)

12. Bayamo [Cuba], marzo, 26, 1936.

Reverendo Pablo Queralt

Montblanc

España

Mí querido tío:

Al comenzar sea para usted mi saludo más cariñoso y respetuoso con mis mejores deseos de que goce de buena salud en unión de su estimada familia, a Dios gracias.

Debo de pedirle a usted me disculpe por esta carta escrita al castellano. Debido al largo tiempo que hace que no practico la lengua catalana, se me dificulta transcribirla.

Por el periódico *Aires de la Conca*, que estoy recibiendo con puntualidad, me enteré del sensible fallecimiento de mi queridísimo abuelo, que si lo he lamentado ha sido más aún el hecho de encontrarme ausente, pues hubiera deseado haberlo visto en sus últimos días. De esta lamentable pérdida, les escribí a usted en el mes de enero, ignorando la causa de no haber tenido contestación.

Y últimamente, como un nuevo golpe de los que acostumbra a darnos el destino, por el mismo periódico, me entero del fallecimiento de mi querida abuela, que también he sido el primero en lamentar, rogando a Dios que acoja en su seno dándoles el descanso a que son merecedores a tan apreciados familiares.

Tío, un viaje preparando un viaje a ésa [Montblanc], pues tengo muchos deseos de verlos a ustedes. En cualquier momento pienso a darles una sorpresa. Yo aquí me encuentro bien, mis negocios de imprenta y efectos de escritorio han progresado y además, como usted sabe, por haberselo mandado a decir en cartas anteriores, contraje matrimonio con una joven perteneciente a una distinguida y estimada familia de esta sociedad. Hasta la fecha, gracias a Dios, marchamos bien.

Supongo la alegría que usted habrá experimentado en los últimos meses con el triunfo de las *izquierdas*. Lo lamentable, es que a raíz de eso se hayan sucedido hechos por las calles demasiado turbulentos y con un exceso de radicalismo que no está en armonía con el carácter de una raza pacífica. No obstante són hechos igual a los que aquí hemos pasado después de la caída de la dictadura machadista. Ya usted sabe que en las elecciones verificadas últimamente, ganó nuevamente el partido liberal.

Mientras que ustedes comenzaron la semana de las elecciones, aquí todavía estamos discutiendo los triunfadores municipales para cuyo efecto el Gobierno ha tenido que decretar leyes que surtan efecto retroactivo, como la ley de Revalidación Electoral, por cuyo motivo en el día de ayer es que han tomado posesión los alcaldes y gobernadores. Ya usted puede imaginarse como están las cosas en Cuba. El Congreso no quedará constituido hasta primer lunes de abril, y el presidente doctor Miguel Mariano Gómez lo hará el 20 de mayo.

Bueno querido tío, no quiero cansarlo más. Deseo que me escriba para saber más de allá. El único medio de información directamente de esa ciudad [Montblanc] de que dispongo es *Aires de la Conca*, experimentando gran alegría cada vez que lo recibo.

En paquete aparte, le envío periódicos y revistas, para que se entere de los asuntos de Cuba, aunque supongo que usted estará bien informado por la prensa de ésa.

Ruégole se sirva dármele un fuerte abrazo a mi querida tía Teresa, a quien tengo deseos de verla, a Mercedes, a Antonia, María [Queralt Gaya], a mis tíos Recasens, así como a los demás familiares en ésa ciudad [Montblanc] y dígame que no me olvido de ninguno. Que tal están mis primos José María, Ramon [Requesens Queralt], Jorge, Ignacio [Cerdà Queralt], a quienes los dejé bien pequeños? Supongo que están bien crecidos y habrán hecho nuevas familias.

Y para usted, querido tío, reciba mis expresiones cordiales con un fuerte abrazo y no deje de escribirme a menudo para estar al día de los acontecimientos de mi familia y de ésa querida ciudad [Montblanc] a la que tanto estimo.

Y mis votos por su salud personal en unión de toda la familia.

Su sobrino, con todo el afecto,

Roger [Queralt].

[Observació: El full porta imprès a dues tintes (verda i vermella) el nom: «*Talleres Gràfics Queralt. Papereria y efectos de escritorio*, i a sota *Agentes de la Remington Typewriter Co*». L'adreça postal és: «calle Martí 38, apartado 34». El text és mecanografiat.]

13. Barcelona, 8 de juny de 1936.

Reverent Pau Queralt Prevere:

Dintingit senyor:

El comitè de direcció d'aquesta entitat [Amics de l'Art Vell de Barcelona] va celebrar la seva reunió el dia 14, i en ella es va donar compte de la vostra lletra referent a la restauració de la façana de l'església de Sant Miquel d'aqueixa població [Montblanc]. Es va pendre l'acord de portar-la a terme i de demanar-vos volgueu fer treure una còpia fotogràfica, que sigui més perfecta que la postal que vareu trametre, de l'estat actual. Ja se us notificarà la data de la realització, i entretant us saluda atentament en nom del comitè de direcció.

Josep Serra Ràfols [rúbrica].

Secretari general

[Observació: La carta és feta en paper imprès amb l'anagrama dels Amics de l'Art Vell (Gran Via Corts Catalanes, 658).]

*Cartes enviades***14.** Tarragona, febrer 1903.

Senyor Don:

Ferran Agulló

Barcelona

Molt apreciat senyor:

El suposo atrefagat a no poguer més ab motiu de la campanya electoral; dispensim donchs, ara, per moment vingui a ocupar la seva atenció en altre assumpto, que si no és d'eleccions cau ben de ple en la lluita de la reivindicació catalana, és la qüestió de la fonètica llatina.

L'amich doctor [Constantí] Llombart va relatar-me la seva entevista a casa de vostè per les festes de Nadal, en conseqüència ne vaig traure que n'era poch menys qu'impossible, moralment, traure cap cèntim de la Lliga per a la realisació de l'assumpto que'ns proposem, màxime sent en un temps electoral y esmersar per aquesta entitat cabals y energies totes a tal objectiu.

Devant d'això, hem pensat fer la arplega de la cantitat que cal per a tirar una nombrosa edició del folletí en defensa de l'esmentada fonètica, passar la circular de que li farà present el dador d'aquesta, a algunes persones que per ses idees y posició sembla hi ha de contribuir arri poch o molt. Per altra banda com que no's tracta més que de 14 o 15 \$, sembla que la cosa no és tant difícil de lograr-la.

Per aqueix motiu he escrites aquestes ratlles a vostè, per a que m'hi digui lo que li sembli, en cas de semblar-li bé, facilitar al dador alguns noms de persones que a son judici és probables que'ns ajudin. No cal dir-li quan li agrahirem tots els seminaristas interessats en du a bon fi la publicació de l'esmentat folletí, lo que vostè en quan bonament pugui hi prengui una mica d'interès.

És de vostè son afectíssim segur servidor.

Pau Queralt.

15. Tarragona, febrer 1903.

Senyor director de *Catalunya*

Molt estimat senyor:

Permetim que sense gastar compliment me'n vagi pret a l'assumpto. Ja fa un parell de mesos que una colla de seminaristas, per haver-se prohibit en alguns Seminaris l'ús de la fonètica catalana en llatí, determinarem fer tots els possibles per a vindicar aquesta d'un modo profitós i digne. A aquest fi vam invitar al doctor Joseph Pou y Batlle, catedràtic del Seminari de Girona, a que escrivís uns quants articles defentsant l'esmentada fonètica, accedint-hi gustusísim y prometent-nos fer-los tot seguit.

Més el nostre objecte és fer d'aquests articles un cop cop publicats, un folletinet per a repartir-lo de franch a tots els clergues de la terra catalana, reunit la quantitat de diners que necessitem per medi d'una subscripció privada, que consistirà en fer passar una circular ahont exposarem el nostre ideal a algunas persones que per ses idees y posició, creiem ens ajudaran, y per a que la cosa resulti més barata també haviam pensat que potser un cop publicats els articles, podrian guardar-se els motllos y aixís ens estalviariam al publicar el folletí tornar tirar l'original a les caixes.

Ara bé, quan fa poch un amich qui és de l'esmentada colla va ésser aquí [a] Barcelona, va veure al senyor [Josep Maria] Montfort, qui a més de plaure-li la nostra idea, va oferir-nos les planes de *Catalunya*. Per aquest motiu donchs, ara escrivim a vostè com a director que n'és, manifestant-li si a més de poguer desposar de les planes de la seva revista per a la publicació dels dits articles, serà posible guardar els motllos per a l'objecte indicat.

Hi ha qu' advertir que tenint en compte les planes nombroses de *Catalunya* y que'l treball del doctor [Josep] Pou serà curtet, probablement en un parell de nombres podria tot l'original d'aquest, que l'impressor lo guardar los motllos, tantost lo doctor [Josep] Pou tingui llesta la feyna se li enviarà per a que la comenci a publicar, al mateix temps l'impressor se podrà fer càrrech del treball per a dir-nos quan costarà una tirada de 5.000 números. Que són els menos que necessitem per a escampar-los per tota Catalunya.

Esperem qu' ara com ara tindrà l'amabilitat de contestar-nos referent a lo de guardar els motllos y poguem disposar de les planes de la seva revista. En altres cartes ja detallarem més l'assumpto.

Dispensim de la molèstia que li soch causat y mani sempre a son afectíssim seu servidor en la Pàtria,

Pau Queralt.

16. Montblanc, novembre 1931.

Lletra d'envit

Al senyor Ventura Gassol, conseller de la Generalitat de Catalunya
Barcelona

Bons amics m'han assegurat que vós, en el míting del 30 d'octubre darrer, celebrat a Montblanch, a l'al·ludir els homes d'*Aires de la Conca*, vàreu demanar que durant el vostre exili, no havien fet res contra la Dictadura, ni tant sols trametre-us una carta d'amistat.

D'aquests homes, el qui signa va ésser el més, per no dir l'únic personalitzat per el públic montblanquí, davant la vostra acusació.

Doncs bé, com que vós, segons vàreu dir, us plau que les paraules es demostrin en fets, us invitem a un acte públic, semblant al de l'esmentat

mítng i en el mateix lloc i la mateixa presidència, si aquesta es digna acceptar-la, per explicar i demostrar el que els homes d'*Aires de la Conca* durant la Dictadura van fer per vós, pels presos, per l'Estat Català i per Catalunya. Així us podreu convèncer com la vostra causació és falssíssima: que hi ha esforços i sacrificis contra la dictadura, de patriotes, tant respectables com els postres, i que si algú mereixia l'acusació de llençar-u al mítng, potser és el mateix pobre d'esperit i de conseqüència, que us mal informà.

L'acte a que us invitem, no serà pas per contradir o justificar els procediments d'aquest o altre partit polític. Cada ciutadà, en bona doctrina democràtica, té el dret d'opció o de crítica sobre d'ells, per alt que sigui el capdillatge llur. Parlarem només per a desfer la vostra acusació, llençada contra un ciutadà que va lluitar amb tota l'ànima per la dignitat i catalanitat, contra la dictadura, com ho podran testificar benemèrit prohoms d'Estat Català i altres organismes i que va merèixer ésser processat militarment per atentar contra la integritat de la Pàtria. Esperem doncs, que acceptareu l'envit i ens en fareu sabedors per tal d'organitzar l'acte, les despeses del qual, inclús el vostre viatge, perquè no és just el pagui la Generalitat de Catalunya, aniran a compte dels homes dels *Aires de la Conca*.

Pau Queralt, prevere.

Notes a la transcripció: Tot i respectar la grafia original hem adaptat el text de les cartes a la puntuació i accentuació actual per a una major comprensió del lector. Les frases o paraules entre clàudators són nostres.

Rebuda: febrer 2011

Valoració: Dr. Xavier Ferré Trill (URV)

Acceptació: març 2011